ANGELA GRAHAM

TI KDO JSOU SOUČÁSTÍ MÉHO ŽIVOTA

KNĚŽSKÉ PRESBYTERIUM Z POHLEDU LAIKA

Angela Graham,[1] „Those Who Are a Part of Me", *The Furrow: A Journal for the Contemporary Church* 54 (June 2003) 333-340; z angličtiny přeložil a poznámkami pod čarou doplnil Petr Hruška.
PRACOVÍ TEXT – NENÍ URČENO PRO KOMERNČÍ VYUŽITÍ

„Kdykoli vidíte pohromadě dva či tři kněze, máte jako na dlani rozmíšky, kariérismus, lhostejnost, sarkasmus a sebestřednost." Nevím, jestli onen kněz, který jednou v mé přítomnosti tuto poznámku pronesl, si byl vědom toho, jak moc bylo jeho vyjádření naruby obrácenou jinou Ježíšovou poznámkou o tom, že On je tam, kde se dva či tři setkají v Jeho jménu. Onen kněz samozřejmě přeháněl, ale nikdo nemůže popřít fakt, že způsob, jakým diecézní kněží žijí své vztahy mezi sebou navzájem, má klíčový dopad i na jejich pastorační službu ve farnostech.

Ihned mě samozřejmě napadá, že tentokrát to jsem třeba zase já, kdo v něčem přehání. Když jsem ale slyšela onu poznámku, nebylo mi to moc příjemné. Nemohu předstírat, že vnitřní fungování presbyteria bylo před tím něčím, co nějak přirozeně přitahovalo moji pozornost. Avšak chtě nechtě jsem takto o něm musela začít přemýšlet trochu hlouběji. Přijde mi, že díky onomu celkovému procesu, ve kterém se dnes laici postupně učí akceptovat svou vlastní křestní zodpovědnost v partnerské spolupráci s kněžími, se také kněžím snažíme hlouběji porozumět. Podobně jako oni se zas snaží díky své pastorační službě porozumět realitám našeho života ve světě. Od doby, kdy jsem vyslechla zmíněnou poznámku, jsem se začala snažit pochopit život a službu diecézních kněží, a to v několika konkrétních oblastech. V tomto článku bych se chtěla věnovat především jedné z nich.

Původně jsem pokládala za samozřejmé, že diecézní kněží, ačkoli nežijí společně v jedné komunitě jako kněží řeholní, i tak mezi sebou žijí skutečné bratrství. Myslela jsem si, že je pro ně samozřejmé se jeden na druhého obracet o pomoc v jakékoli praktické nebo i osobní záležitosti. Přesto, že jsem samozřejmě počítala s rozličnými stupni přátelské blízkosti jeden ke druhému, měla jsem za to, že se vztahy kněží neřídí jen přirozenou náklonností, ale že ji překračují, či dokonce, díky své citlivosti pro potřeby slabších, preferují podporu méně populárních či méně talentovaných spolubratří. Právě toto je alespoň postoj, ke kterému kněží vychovávají nás. A já vůbec nepochybuji, že je to i základní postoj mnohých kněží. Avšak nikdo, kdo žil v církvi během nedávného krizového období, si nemohl nepovšimnout i některých podivných projevů vztahů mezi kněžími. Navíc tyto podivnosti byly často podrobně analyzovány i některými váženými osobnostmi v církvi. I když mi to připadá nepochopitelné, na základě osobní zkušenosti, četby a rozhovorů s dalšími musím nyní uznat, že můj samozřejmý předpoklad, chápající spojitost mezi kvalitou vzájemných vztahů mezi kněžími a hodnotou jejich vztahu s jejich farnostmi jako jasnou danost, často není vůbec něčím zas až tak samozřejmým.

Když jsem navrhovala téma tohoto článku vydavateli *Furrow*, položil mi dvě otázky, které by mi podle jeho názoru v této souvislosti položil každý průměrný kněz: *Jak je má pastorační služba omezována tím, že nežiji užší vztahy se svými spolubratry kněžími?* a *Čím by moje služba byla obohacena, kdybych takovéto vztahy žil?* Žádný rozumný kněz jistě nepochybuje o tom, že mezi kněžskými vztahy a pastorační službou určitá souvislost je. Pokud by tomu tak nebylo, znamenalo by to uměle rozdělovat život na oblast pastorační služby a na oblast vztahů s druhými kněžími a chápat službu jako „reálný život" a bratrské vztahy jen jako nějaký nepodstatný převěsek či nadstavbu. Takovýto postoj by samozřejmě zaváněl aktivismem, čili prvotním zaměřením se na to, co je viditelné, podobně jako farizeové chtěli, aby jejich ctnosti byly veřejně oceňovány. Naopak Ježíš byl mužem, jehož skutky a vztahy tvořily harmonický celek. Je jasné, že sloužil zástupům, ale zároveň také zcela jistě věnoval velkou část své pozornosti apoštolům stojícím spíše v pozadí. Asi všichni lidé, ale (díky

[1] Angela Graham je spisovatelka, filmová producentka a režisérka žijící ve Walesu. Adresa: 44 Plasturton Gardens, Pontanna, Cardiff CF11 9HF, Wales.

kulturnímu tlaku spojujícímu úspěch s něčím „mužským“) především muži, jsou náchylní podlehnout přitažlivosti aktivit, které mohou být viděny, hodnoceny a oceněny.

Před rokem, v červencovém vydání *Furrow*, vyšel článek P. Tonyho Philpota nazvaný *„Spiritualita diecézního kněze“*.[2] Tento článek si zaslouží pozornou a uctivou četbu, protože byl napsán mužem se čtyřicetitříletou zkušeností s kněžským životem. Pro mě osobně byl tento článek také možností, hlouběji se zamyslet nad některými otázkami o roli vzájemných vztahů mezi kněžími. Protože od vydání článku uplynula už poměrně dlouhá doba, bude na místě jeho myšlenky přiblížit trochu obsáhlejšími citacemi. P. Philpot ve svém článku konstatoval zcela otevřeně, že diecézní kněží *„nemají povolání ke společenství“*. Zcela jistě nemají povolání k takovému typu společného života, v jakém žijí členové řeholních komunit.

P. Phillot píše, že na rozdíl od řeholníků, diecézní kněží *„jsou svěceni s plným vědomím, že stráví většinu svého života sami. Jejich zdroje budou organizovány odlišně. Nemají povolání ke společenství. Po nějakou dobu bude mladý kněz žít na faře společně s jedním či dvěma dalšími muži, avšak toto není komunita či společenství v přísném slova smyslu. Jestliže jsou tito muži zralí a dobře motivovaní, bude tam šance, že budou schopni toho dost dělat společně, příslušně si rozdělit práci a diskutovat záležitosti s ní spojené, příležitostně se společně modlit Denní modlitbu církve, každý z nich se nějak bude podílet na vaření, bude mít radost z přítomnosti druhých a bude si vědom hodnoty takovéhoto spolubytí. Ovšem vždy je tam také jasné vědomí, že toto vše je jen dočasná záležitost a že v ne příliš vzdálené budoucnosti čeká někoho z nich jmenování správcem nějaké předměstské či venkovské farnosti, kde již nebudou spolubratři kněží takto po ruce a všechno to modlení a vaření bude člověk muset zvládnout sám. Moudrý kněz se snaží vytvořit společenství ve své vlastní farnosti a pracovat v opravdovém partnerství s laiky, muži i ženami, avšak ani toto není domovní komunita. Já osobně si nemyslím, že žít o samotě je většinou mužů vnímáno jako něco náročného. V mnoha případech se na to někteří dokonce výslovně těší. Je velmi dobře možné, že tím lidským impulsem k objevení jejich povolání bylo setkání s nějakým knězem, který také žil sám.“*

Takže diecézní kněz tedy nemá povolání k životu v komunitě žijící společně pod jednou střechou tak, jak je tomu u řeholníků. Má však povolání ke společenství se svou vlastní farností. (Později ve svém článku P. Philpot píše, že *„farnost se stává jeho společenstvím do té míry, v jaké on sám nějaké vůbec má“*.) Má tedy diecézní kněz vůbec nějaké povolání ke společenství se svými kněžskými spolubratry? P. Philpot, v části uvádějící téma modlitby v životě diecézního kněze, popisuje kontext, ve kterém se tato modlitba odehrává: *„Kněz žije sám. Je inkardinovaný do konkrétní diecéze. Dlouhodobě žije pod určitým biskupem. Má úzký a živý vztah se svou farností. Každodenně přichází do konfliktu s drsně sekulárním světem.“* V pojetí P. Philpota se tedy zdá, že inkardinace do jedné diecéze je centrem jakéhokoli dalšího společenství s ostatními kněžskými spolubratry: *„Jestliže je diecéze početně poměrně malá, všichni starší kněží nejspíše po nějaký čas nějakým způsobem pracovali společně, ve stejné farnosti či ve stejném vikariátě, při sdílení zodpovědnosti za školy, při členství v kněžské radě, při organizaci katechetických služeb, při společných cestách na nějaká jednání… naše životy se mnohdy zkřížily na mnoha místech a postupně se do nich zabudoval určitý druh vzájemné intimity, která je nevyslovená, nestrukturovaná, ale opravdová…“*

Avšak není toto spíše takový ten typ kolegiálního kamarádství, které se může rozvinout v jakékoli skupině dobře disponovaných lidí, kteří se společně věnují nějakému dlouhodobému projektu? (Tento můj dojem může být vyvolán skutečností, že P. Philpot ve svém článku zvolil jako příklady jen samé činnosti spojené s prací.) V jakémkoli jiném prostředí by takovéto vztahy byly jistě obdivuhodné, ale v neměli bychom v církvi očekávat něco víc? Rozhodla jsem se tedy, že pošlu P. Philpotovi několik otázek zaměřených na relativní důležitost vztahů mezi kněžími v porovnání s jejich vztahy s vlastními farnostmi. Odpověděl mi takto: *„Vzájemné vztahy mezi diecézními kněžími… se mi zdají být životně důležité, obzvláště proto, že mnoho mužů, kteří se dali k dispozici pro diecézní kněžství, nejsou přirozeně společenští lidé. Prvotní inspirací pro volbu jejich povolání mohlo velmi dobře být setkání s nějakým knězem, který žil sám. Mnozí z nich mohou osobně vnímat sdílení domu s některým ze svých kolegů jako velmi náročné.“*

Mně ale teď vrtá hlavou, proč by kněžství mělo být něčím přitažlivým pro muže tohoto typu? Co je tak přitažlivého na osaměle žijícím muži? Jsou diecézní kněží vnímáni jako ti, kdo žijí osaměle?

[2] Tony Philpot, „The Spirituality of the Diocesan Priest“, *The Furrow: A Journal for the Contemporary Church* (July 2002).

Jestliže ano, proč je ono P. Philpotem zmiňované přirozené bratrství tak neviditelné? Mnohokrát jsem v kostele slyšela mluvit o povolání ke kněžství, ale pokaždé ve smyslu důležitosti pastorační služby kněží. Vzájemné bratrství mezi kněžími a kněží s biskupem nebylo zmíněné ani jednou. A co se týče sdílení jednoho domu – není to náročné pro každého? Není za onu přitažlivost života o samotě částečně zodpovědná i svým způsobem lákavá možnost vyhnout se tak někdy vysilujícím oblastem vzájemných vztahů?

P. Philpot, napůl žertem, zmiňuje kněze, který se snaží při podání ruky starším farářům nahmatat jejich puls, aby zjistil, která z farností se v nejbližší době asi uvolní. Potřeba chopit se vlastní zodpovědnosti a vyzkoušet své vlastní oblíbené nápady v praxi je jistě potřebou společnou nám všem. Avšak touha po samostatnému životě může někdy mít ne příliš zdravou příčinu. Zkušenost, kterou někteří kaplani procházejí, kdy jsou nějakým autoritativnějším farářem doslova šikanováni nebo považováni za mladé usmrkance, v nich samozřejmě může vyvolat neodbytnou potřebu zmizet někam pryč a být sami. Avšak pokud se „tam někde pryč" nevytvoří předpoklady pro určitou síť podpůrných vztahů, může být jeden typ problémů jen vyměněn za jiný; kromě toho takovýto špatný příklad vykonávání autority samozřejmě v žádném případě není dobrou přípravou na roli faráře.

Takto šikanovaný mladý kněz možná zakouší podobné okolnosti, se kterými bude nejspíše dobře obeznámeno i mnoho žen. A to v tom smyslu, v jakém dominantní ‚kultura' – ve společnosti, v rodině či na faře – legitimovala určitý způsob vykonávání autority nad některými skupinami (ženami, kaplany), který je opresivní, a požehnala jej pozitivně znějící nálepkou: ‚zachování přirozeného řádu' či ‚ukázání, jak se to dělá'. Legitimní vzpoura proti takovýmto způsobům jednání vyžaduje ovšem velmi delikátní rozlišování co se týče metod, které mají být použity, aby si člověk zachoval svou vlastní důstojnost a práva – což je ovšem velmi náročný způsob jak se naučit milovat své nepřátele. Člověk musí rozlišit, jestli je v jeho situaci správné odejít nebo zůstat, a velmi tvrdě pracovat na vztahu s tím, kdo se vůči němu chová opresivně. V tom druhém případě, tedy jestliže zůstaneme, je pak třeba ochránit a živit v sobě to nejcennější – vlastní základní přesvědčení, že jsme milováni Bohem – zatímco jsme vystaveni náporu pramenícímu z nevyřešených konfliktů, před kterými dotyčná opresivně jednající osoba ve svém vlastním životě utekla a nyní je obrací proti každému, kdo se první namane. Někdy je správné utéci; někdy je správné zůstat. Jestliže člověk zůstane, může se stát, že hodně své energie bude muset věnovat klíčové snaze milovat právě ty aspekty oné opresivní osoby, kterým pravděpodobně nikdy nikdo jiný nevěnoval dostatek lásky. Právě proto je dotyčný člověk na tyto aspekty své osobnosti o to více fixován a v jakémsi perverzním sebezáchovném reflexu je stále vystavuje na odiv. Velmi živě je možné si takovéhoto člověka představit, že reaguje asi takto: „No tak do toho, tak se snaž mít rád tenhle kousek mé osobnosti, proč se o to nesnažíš?" V tomto smyslu jsou vzájemné vztahy tou nejlepší oblastí, kde své vlastní oblíbené nápady skutečně můžeme vyzkoušet v praxi a kde se skutečně můžeme chopit své vlastní zodpovědnosti.

Ve své odpovědi P. Philpot dále píše, že dokonce i kněží, kteří *„nejsou přirozeně společenští"*, samozřejmě *„potřebují prožívat s ostatními kněží v diecézi vzájemnou důvěru a potřebují jejich podporu. A podle mého názoru je to často právě tak: diecézní presbyterium… je jakýmsi bratrstvem, zcela nesentimentálním, nepředpokládajícím všeobecnou shodu ve všech oblastech a společný názor na všechny záležitosti, avšak bratrstvem stále neseným určitou základní loajalitou a pocitem přináležitosti jeden ke druhému a syceným různými společnými zkušenostmi. Toto jsem měl (ve svém článku) na mysli, když jsem mluvil o nevyslovené, nestrukturalizované, ale opravdové intimitě… Tolik společně podniknutých úkolů, tolik společných porad a plánování během těch let, tolik různých sezení… to vše mezi námi vytváří jasnou sounáležitost."*

Co má ale člověk dělat, jestliže se musí stále potkávat s nějakým ne příliš příjemným bratrem? Nedávno se mi jeden anglikánský kněz zmínil o svých snahách milovat své kolegy. Říkal, že samozřejmě někteří z nich jsou mu přirozeně bližší než jiní a že také nemá žádné pochybnosti o tom, že on sám je zas naopak trnem v oku některým dalším. „Určitě by se mi zamlouvalo, kdyby mě měli rádi všichni, ale nechci, aby mě měl někdo rád se zaťatými zuby. Dal bych spíše přednost tomu, aby nakonec mohli ve mně objevit něco, co by spontánně podněcovalo jejich náklonnost a usnadnilo jim tu náročnou lopotu s milováním svého bližního!"

Pak je to tedy otázka postoje, určitého způsobu vidění, které je specifickou spiritualitou, spiritualitou společenství, kterou velmi dobře charakterizuje papež ve svém listě k novému tisíciletí *Novo millennio ineunte*:[3] *„Spiritualita společenství znamená v prvé řadě srdcem kontemplovat tajemství Trojice, která v nás přebývá a jejíž jas máme vidět také na tváři bližních, žijících kolem nás. Spiritualita společenství znamená též schopnost vnímat v rámci hluboké jednoty tajemného těla církve každého bratra a každou sestru ve víře jako ty, kdo jsou ‚součástí mého života', abychom dokázali sdílet jejich radosti i utrpení, vytušit jejich přání, postarat se o jejich potřeby, nabídnout jim opravdové a hluboké přátelství. Spiritualita společenství znamená dále schopnost vidět v druhém především to pozitivní, abychom ho mohli přijmout a ocenit jako Boží dar: nejen jako dar pro onoho bratra či sestru, kteří jej přijali přímo, ale také jako ‚dar pro mě'"* (*NMI* 43).[4] Už jen samotná slovesa obsažená v tomto úryvku mohou být považována za jakýsi program: vidět, vnímat, sdílet, vytušit, postarat se, nabídnout, přijmout, ocenit. Tato slova zdůrazňují postoj pozorné citlivé vnímavosti. Aby byl člověk schopen takto žít, musí žít skutečně naplno a musí být ochoten klást kontakt s druhými na první místo.

P. Philpot nabízí popis toho, jak mladý kněz na faře přebývá společně s dalšími muži, kteří jsou *„zralí a dobře motivovaní"*. (Je již na čtenáři, aby si sám představil, jak to pak asi vypadá s těmi, kteří takovéto štěstí nemají.) Tento popis odráží určitý styl společného života, který se zdá být zdravý a úctyhodný, ale charakterizovaný určitým odstupem – pravděpodobně vhodná příprava pro budoucí kněžské vztahy tohoto druhu. Avšak tento dojem se mi zdá být v protikladu s odpovědí P. Philpota, kde reaguje na moji otázku, která mi připadá být klíčovou: Je pro diecézní kněze stejně důležité, aby investovali stejně energie do rozvíjení vzájemných vztahů a do prohlubování společenství mezi sebou, jako investují do budování společenství ve farnosti? P. Philpot na tuto otázku reagoval totiž takto: *„Ano, podle mého názoru musíme investovat energii do oblasti vzájemných vztahů a musíme do hloubky promyslet dar bratrství mezi diecézními kněžími. Podpůrné programy jako například ‚Ministry to Priests'[5] nebo ‚Jesus Caritas'[6] nám s tím pomáhají. Člověk pak sice zjistí, že najednou na takovýchto setkáních rozmlouvá o svém životě z víry spolu s lidmi, které by si asi instinktivně nevybral jako přátelé, se kterými by jel na dovolenou, avšak tato zkušenost je i tak důležitá a hodnotná…*

Proč je tomu tak? Ono „i tak" ke konci citátu chápu ve smyslu „nicméně" či „i přesto". Pak hodnota této zkušenosti tedy není závislá na instinktivním přátelství, se vším tím co toto přátelství může poskytnout v oblasti náklonnosti a důvěry, ale na něčem jiném. Já bych navrhovala chápat to tak, že za okolností vytvořených při podobných programech důvěra postupně pomáhá vytvářet i

---

[3] Jan Pavel II., *Novo millennio ineunte: Apoštolský list papeže Jana Pavla II. na závěr Jubilejního roku 2000* z 6. ledna 2001 (Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001) 43. Celý text v českém překladu možno také nalézt na http://tisk.cirkev.cz/art/clanek.asp?id=259. Anglický text viz http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/apost_letters/index.htm.

[4] Oficiální český překlad je v textu přizpůsoben oficiálnímu překladu anglickému, ze kterého autorka v textu vychází a na němž se zakládá i název a téma celého článku („Those Who Are a Part of Me"). Zatímco oficiální český překlad uvádí: „každého bratra ve víře jako někoho, kdo *‚mi patří'*", anglický překlad má: „of our brothers and sisters as *‚those who are a part of me'*". Navíc anglický překlad, na rozdíl od českého, zahrnuje oba rody (bratry i sestry), i v druhé části úryvku: „to welcome it and to prize it as a gift from God: not only as a gift for the brother or sister who has received it directly, but also as a ‚gift for me'", oproti českému „abychom ho mohli přijmout a ocenit jako Boží dar: ‚dar pro mě', kromě bratra, který ho přímo dostal". V první části úryvku navíc anglický překlad používá výraz „heart's contemplation of the mystery of the Trinity" a „be able to see shining on the face", zatímco český má: „obrátit srdce k tajemství Trojice" a „zachytit také na tváři".

[5] Autorka zde má pravděpodobně na mysli program *St. Vincent Ministry to Priest* (jinak také *Intercession for Priest*; viz http://www.intercessionforpriests.org), iniciativu, která vznikla v roce 1976 díky inspiraci otce Kevina Scallona, CM, a sestry Briege McKenna, OSC, na All Hallows College v irském Dublinu. V rámci této iniciativy (nesené spiritualitou Charismatické obnovy) jsou po celý rok pořádány různé typy rekolekcí či seminářů pro kněze, přičemž vrcholem je každoroční letní „Intercession for Priest Retreat".

[6] *Jesus Caritas Fraternity* (viz http://www.jesuscaritas.info/main/jesuscaritas.html) je kněžské bratrstvo, které se v duchu spirituality Charlese de Foucalda snaží nabídnout diecézním kněžím podporu pro jejich službu a prostor pro užší bratrské vztahy v malých skupinách. Skupiny (většinou tak 5 – 6 kněží) se scházejí jednou měsíčně na celý den (nebo některé skupiny na odpoledne a prodloužený večer nebo i přes noc) ke společnému odpočinku, jídlu, rozhovoru o životě z víry, četbě a reflexi nad Božím slovem a delší tiché modlitbě před Nejsvětější svátostí. Bratrstvo, které v roce 1952 založil P. Rene Voillaume, je dnes rozšířeno v mnoha diecézích po celém světě, s celkovým počtem členů kolem 4.000, z toho kolem 1.200 v USA (další informace viz také http://www.rc.net/org/jesuscaritas nebo http://www.ossory.ie/socialconcerns/jesuscaritasfraternity.htm). Srov. také např. *Fraternity of Priests* (viz http://www.fraternityofpriests.org), různé diecézní aktivity podporující kněžské skupiny (http://www.rcbo.org/offices/ministrytopriests.htm a http://www.evangelist.org/archive/htm/0619supp.htm) nebo velmi podrobný dokument biskupské konference Anglie a Walesu „Supporting Ministry – Recommendations for Clergy Appraisal" (http://217.19.224.165/resource/capp01/index.htm) doporučující a podrobně rozvádějící tři různé modely vzájemné pastorační podpory a supervize kněží.

osobní náklonnost a hlubší vzájemný vztah. Členové takto vytvářených skupin mají alespoň jednoho společného přítele, Boha. Během toho, jak společně hledají jeho přítomnost v sobě a mezi sebou, také postupně odkrývají nečekané aspekty v těch druhých – sérii překvapení, která jsou o to příjemnější, oč jsou nečekaná – a během tohoto procesu je obzor účastníků rozšířen a jejich život obohacen. Jak napsal Van Broekoven: „Přátelství je nalezením oné neprozkoumané země, kterou je Bůh v životě našich přátel." Instinktivní, spontánní přátelství bude vždy zvláště obšťastňujícím darem, ale existují i jiné stupně vzájemných vztahů, na kterých jsou také lidé schopni vůči sobě jednat jako opravdoví přátelé.

P. Philpot pokračuje: *„Myslím si, že kněz, který má dobré vztahy se svými kolegy, bude také mnohem lépe schopen budovat společenství ve své farnosti: bude totiž rozumět tomu, o co tam běží. Proto bych bratrství mezi kněžími a s biskupem chápal jako druhou stranu mince kněžské služby, přičemž tou první je to, co vytváří ve své farnosti. Každá z těchto stran jedné mince je inspirací pro tu druhou. Způsob služby, kterému je třeba se vyhnout, je kněz, který by se snažil dělat všechno sám a který by nedůvěřoval nikomu jinému.*

Tak tedy bratrské vztahy jakožto druhá strana mince kněžské služby. To mi připadá jako příhodná odpověď. Tím, že se někdo z kněží rozhodne a bude se snažit žít reálné vztahy se svými kolegy (třeba ve společenství dalších dvou či tří), tím také bude schopen lépe pochopit to, o co jde při rozvíjení společenství ve farnosti. Neexistuje žádná mince jen s jednou stranou. Rostoucí důležitost communio-ekleziologie znamená, že je na nás všech, abychom zrevidovali kvalitu svých vztahů. Uvnitř každé struktury je velmi snadné přijít na způsoby, jak uniknout před náročností osobních vztahů, protože každá struktura poskytuje určitá řešení, která mohou nahradit skutečné osobní angažování. A to může být obzvlášť lákavým pokušením právě pro kněze. Avšak je to i trvalým nebezpečím pro každého z nás. Každý z nás víme, jak je to někdy náročné, když je třeba vyslovit nepříjemnou pravdu v lásce, nebo jak to někdy bolí, když musíme riskovat odhalení toho, kým vlastně skutečně ve svém jádře jsme.

Odhalení vlastního nitra nesené láskou k druhým je něčím obzvlášť náročným v rámci často nejednoduchého procesu vrůstání do zralého celibátního života, protože zde může být velkým pokušením chtít se nárokům tohoto procesu vyhnout tím, že se odstřihneme od citového rozměru svého života. Celá oblast vztahů (jak s muži, tak se ženami) může být vážně poškozena strachem, že to někde sexuálně ‚ujede'. Naopak energie věnovaná postupnému rozšiřování srdce láskou ke každému je mnohem spolehlivější cestou ke skutečně autentickým vztahům. Účelem celibátu není srdce člověka zlikvidovat, ale osvobodit je od nevhodného lpění jen na svých vlastních potřebách. Avšak, i nezávisle na tématu celibátu, kněžský život potřebuje a zaslouží si být podporován hlavně a především těmi, kdo tento život znají z první ruky.

Člověk je knězem, protože věří v lásku. Kvůli lásce riskoval vše. Z toho plyne, že bude chtít milovat každého, dokonce i ty své spolubratry, kteří *„nejsou přirozeně společenští"*. A láska je slovem, kterému se nelze vyhnout, jestliže mluvíme o kněžství, o společenství ve farnosti, či o bratrství. Já sama do určité míry nesouhlasím s názorem P. Philpota, že pokud má diecézní kněz vůbec nějaké společenství, pak je jím především jeho farnost. Pokud je společenství něčím, co je definováno jakožto vzájemné sdílení, pak společenství kněze není omezeno pouze na jeho farnost, ale má stejné místo i v jeho bratrství s ostatními kněžími a v jeho vztahu s biskupem. Bratrství neznamená jen obecnou slušnost, ale především lásku.

Jestliže je to skutečně tak, jak to zastává P. Philpot ve svém článku, že diecézní kněží *„jsou svěceni s plným vědomím, že stráví většinu svého života s a m i"* (důraz autorky), pak učení se, jak žít upřímné vztahy, musí být klíčovou součástí jejich přípravy ke svěcení a často reflektovanou oblastí během celého jejich života. Kněz, který nemá zájem o prohloubení toho, co je možné nazvat relačními či vztahovými schopnostmi, by měl být něčím zcela nepředstavitelným. Pod výrazem relační schopnosti mám na mysli schopnosti jako umět dobře naslouchat, být taktní, nemanipulativní, důvěryhodný, citlivý a milosrdný. Stát se plně člověkem trvá celý život a vyžaduje to, u většiny lidí, intenzivní společnost blízkých a milujících bytostí a dostatek příležitosti k tomu, abychom ze sebe mohli udělat blázna, abychom mohli před druhými odkrýt i své horší stránky a slabosti a abychom i přesto mohli prožít, že je nám odpuštěno. Také to vyžaduje stále znovu a znovu posilované

přesvědčení, že je vždycky možné začít znovu. Na apoštolech můžeme vidět, že toto vše prožívali s Ježíšem. Ten zároveň s tím, že je vyzval, aby vše opustili, jim také zaručil, že mohli žít pospolu v jednom společenství, kde se mohli dělit o vše, co měli, a kde denně mohli žít s Ním. Pokaždé, když projevili nějakou tendenci žít spíše ze své role, než z hloubky svého pravého já, vždycky jim pomohl vrátit se zpět k tomu podstatnému. Jakým způsobem by tedy kněží měli žít z hloubky svého pravého já spíše než ze své role? Jak by se mohli učit milovat a zakoušet, že jsou miloávni?

Je mi jasné, že vztah diecézního kněze k jeho farnosti je něčím jedinečným a nenahraditelným, ale je mi smutno, pokud ona „druhá strana mince" zůstává nějak skryta či nedoceněna. Iniciativy jako zmiňované *Jesus Caritas* či *Ministry to Priests* či jim podobné jsou zaměřené na vyrovnání této nerovnováhy. Zdá se, že se jim skutečně daří plodně reagovat na skutečnost, že většina lidí potřebuje (kromě modlitby) i nějaký bezpečný prostor, kde mohou vyslovit své nejistoty, požádat o radu a výslovně nabídnout i přijmout povzbuzení, bratrské napomenutí a citovou náklonnost. Je toto tou „druhou stranou" oné „nevyslovené, nestrukturované intimity"? O čem vypovídá fakt, že o zkušenost, která je zprostředkovávána podobnými iniciativami, projevuje zájem pouze velmi malá část kněží? Je to prostě tak, že kněží nejsou dostatečně moudří, aby tyto iniciativy dovedli ocenit? Nebo je to proto, že od těchto programů nelze očekávat, že by byly dostatečně přitažlivé pro každého? Možná, že je také háček v tom, že tyto iniciativy kněžím sice umožní výslovně hledat a prožívat Ježíšovu přítomnost mezi sebou, ale na druhé straně také své účastníky přeci jen chtě nechtě stojí i něco času a námahy navíc, což je ne každý ochoten investovat.

Takovéto podpůrné organizace jsou tedy jistě potřebné, ale ještě potřebnější je určitý duch, který by zaplavil celou zkušenost kněžského života. *Pastores dabo vobis*[7] mluví o *„podstatně ‚relacionální'* (tj. na vztahu založené) *dimenzi kněžské identity"* mající svůj původ v nejsvětější Trojici (*PDV* 12).[8] A právě duch, o kterém mluvím, je svou podstatou relacionální: milovat a být milováni. Jestli jsou kněží *„přirozeně společenští"* či ne, to není zas až tak důležité. Pokud však nemilují a nemají příležitost zakoušet, že jsou milováni, pak to své vážné důsledky. Navíc klerikalismus vzkvétá tam, kde bují falešné a povrchní vztahy, a mizí mezi kněžími, kteří vědí, jak vidět, vnímat, sdílet, vytušit, postarat se, nabídnout, přijmout a ocenit jeden druhého.

Abych se nakonec vrátila k otázkám ze začátku tohoto článku: laici již dlouho od kněží neočekávají, aby ti byli nějakými heroickými individualitami, ale aby to byli muži společenství, žijící ve společenství mezi sebou navzájem, stejně tak jako ve společenství se svými farnostmi. Potřebujeme kněze, kteří vědí, jak milovat jeden druhého, stejně jako milují nás. A navíc, farnost je částí diecéze. Nejde tedy moc dohromady snažit se o dobré vztahy kněží s jejich farnostmi a být méně vytrvalí v kultivaci dobrých vztahů mezi kněžími navzájem. „Moje" služba jakožto služba diecézního kněze je totiž nedílně spojena s „jeho" službou jakožto službou jiného kněze stejné diecéze – stejně jako „moje" farnost je jakožto součást jedné diecéze nedílně spojena s „jeho" farností. Patříme jeden ke druhému. Možná, že někteří z kněží mi budou ochotni dát vědět, jaké odpovědi na některé z otázek nadhozených v tomto článku pro ně plynou zas z jejich vlastní zkušenosti.

---

[7] Jan Pavel II., *Pastores dabo vobis: Postsynodální apoštolská adhortace Jana Pavla II. o výchově kněží v současných podmínkách* z 25. března 1992 (Praha: Zvon, České katolické nakladatelství, 1993) 12.

[8] Výše uvedený český překlad používá v *PDV* 12 výraz „podstatně ‚relativní'", což, dle mého názoru, není příliš šťastným vyjádřením podstaty věci; spíše bych navrhoval (výše v textu použité) slovo „relacionální" nebo „relační".